

Wendela Hebbe

vår första kvinnliga journalist

En kärleksgåva, som blev kulturhus i Södertälje, en dotter, som blev en känd operasångerska, som testamenterade kvarlåtenskapen till musikmuseet och en son, som skrev dagbok och lämnade hundra blåa skrivböcker till eftervärlden. Allt detta finns att upptäcka och lära mer om i Södertälje.

Vid Södertälje kanal nära centrum ligger Wendela Hebbes hus, huset som var en kärleksgåva från Lars Johan Hierta till Wendela Hebbe. I huset finns museum och restaurang sedan 1998, då huset återinvigdes efter att ha legat nedmonterat i tio år. Tack vare föreningen Wendelas Vänner räddades huset från rivning 1985 och är nu ett uppskattat kulturhus med många besökare.

Wendela Hebbe (1808 – 1899) föddes i Jönköping, var dotter till en

kyrkoherde. Hon och hennes två sysstrar fick en fantastiskt bra utbildning hemma i prästgården i Norra Sandsjö. De läste språk, naturvetenskapliga ämnen och fick träning och utbildning i estetiska ämnen, där de visade prov på goda talanger. De fick till och med visa upp sina talanger för ingen mindre än biskopen i Växjö, Esaias Tegnér, som kom på visitation. Det besöket ledde till en spännande brevväxling mellan Wendela och honom, så länge han levde.

Wendela gifte sig med en jurist Clemens Hebbe, som blev domare i Värnamo. De bosatte sig på ett gods, Näsbyholm, och fick i rask takt tre döttrar, Fanny, Thecla och Signe.

Clemens slog sig på affärer, drog på sig enorma skulder och hotades av konkurs. Han flydde från sina fordringsägare. En mörk natt försvann han hemifrån och lämnade Sverige. Wendela och han återsågs aldrig.

Wendela, totalt utblottad efter konkurs och exekutiv auktion, flyttade tillbaka till Jönköping och startade en skola för att försörja sig och sina små flickor. Ofattbart nog, maktade hon med att skriva en roman, "Arabella", som hon skickade in till Lars Johan Hiertas förlag, där den blev

Wendela Hebbe. Litografi i Nordstjernan 1847 efter en teckning av Maria Röhl 1842.

utgiven. Året därefter, 1841, reste Wendela till Stockholm, träffade Hierta och skrev några recensioner och även en följetongsartikel för Aftonbladet, vilket ledde till ett erbjudande om fast anställning. Hon blev anställd som något slags kulturredaktör på Aftonbladet. Dessutom skulle hon göra översättningar för Hiertas förlag. Och nu fick Wendela verklig nytta av den utbildning hon fått hemma i prästgården. Hon gjorde översättningar från engelska, tyska och franska. Hon fortsatte skriva skönlitterärt; ytterligare en roman, folklustspel, sagor, dikter, som hon också tonsatte. Hon arbetade hårt.

Hon skriver i ett brev om alla sina göromål: "med ett ord: jag är beständigt i selen". Hon var också först med att skriva socialreportage i svensk press. Detta uppmärksammar Wendelas Vänner genom att varje år dela ut Wendelapriset för bästa socialreportage under året.

Efter tio års anställning, förlorade hon sin anställning, då Hierta sålde Aftonbladet, och hon fick försörja sig

Wendela Hebbe fotograferat 1890 av Frans Gustaf Klemming.

på sitt skrivande. Men – dessutom var hon vid 43 års ålder gravid. Det hade blivit en kärleksrelation mellan henne och Lars Johan, och hon väntade hans barn. Som brukligt på den tiden, så blev det en vistelse utomlands. I januari 1852 födde hon en son, som fick namnet Edvard. Han inackorderades i en familj i Berlin och fick efternamnet Faustman.

Signe blev en känd operasångerska och senare en mycket uppskattad sång-och teaterpedagog, där hon blev en förnyare, tack vare att hon fått en modern utbildning i Paris. Hon levde hela livet tillsammans med Wendela, och vi i Wendelas Vänner är skyldiga Signe ett stort tack för att hon förans-taltade att Wendelas och hennes gemensamma kvarlåtenskap skulle överlämnas till Musikmuseet efter hennes död (1925). Tack vare det beslutet har vi nu vårt museum med autentiska föremål från deras hem.

Musikmuseet har deponerat föremålen hos oss i Södertälje.

Edvard fick en otrygg uppväxt. Reste ibland omkring med Wendela och Signe, som hade engagemang på olika scener ute i Europa. Bodde där-mellan hos olika släktingar. Senare delen av sitt liv tillbringade han på ett pensionat i Sörmland. Han bodde i ett tält på vinden ”med sina böcker och sina gevär”. Han var en både beläst och berest man och en som ville

uttrycka sina åsikter, vilket han gjorde genom att skriva dagböcker, som han kallar Långkatjesen och The memorial by Mr Dick. Totalt över hundra blåa skrivböcker, som har överlämnats till Wendelas Vänner och som vi nu får hjälp att renskriva och digitalisera.

*Signe Andersson
Vice ordf. i Wendelas Vänner och
Föreningsarkivets styrelse*

*Bild från
Wendela Hebbes
Vänners hemsida.*

Vill Du veta mera? Välkommen att besöka Wendela Hebbes hus!

Ny layout på våra broschyrer

Under hösten har FSL fått hjälp av Åsa Kax Design för att uppdatera och framförallt ta fram en ny gemensam layout för våra broschyrer. Vi är väldigt nöjda med resultatet som är både snyggt och med en tanke bakom varje mönster. Om någon behöver broschyrer till någon aktivitet så ta kontakt med kansliet.

1. Lager på lager av historia gör oss till den vi är idag. Det vi bevarar är byggstenar för framtiden.
2. Allt hänger ihop i en sicksackväv. Det våra förfäder gjorde och vad vi gör av deras erfarenheter idag.
3. Våra handlingar ger ringar på vatten som påverkar oss både idag och i framtiden.
4. Varje cirkel är en förening. Cirk-larna överlappar varandra och bildar nya mönster när de agerar tillsammans.

Resultatet av läsarenkäten

Tillsammans med höstens nummer av Ordna&Vårda så skickade vi med en läsarenkät, svarsfrekvensen blev ungefär som förväntat 26% av våra läsare svarade.

Inte helt överraskande så var det så att av de 52 som svarade så läste alla bladet mer eller mindre, uppskattade formatet och i alla fall 2 av 3 delade också med sig det till fler. Ett tiotal personer var också intresserade av att bidra till utvecklingen av vårt medlemsblad.

Några konkreta tips fick vi också varav i alla fall två är lätta att åtgärda, ett var att man vill kunna läsa bladet på nätet och det går redan via vår hemsida **www.foreningsarkiven.a.se** och ett var att man vill kunna läsa den i pappersformat och det är också enkelt, bara att bli medlem hos FSL för 100 kronor om året om man är en lokal förening eller enskild person. Vi kommer ta till oss alla synpunkter.

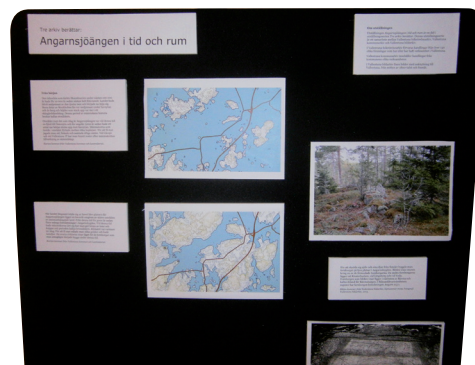
Arkivens Dag hos några av våra medlemmar

Tre Arkiv berättar

I samarbete mellan Vallentuna Folkrörelsearkiv, Vallentuna kommunarkiv och Vallentuna bildarkiv invigdes i anslutning till Arkivens Dag en utställning om Angarnsjöängens historia.

Åke Carlestam höll ett föredrag om "Från Östersjön till Angarnsjöängen". Det första av fyra. Foto: Nils-Bertil Nilsson.

Bilden visar en del av den utställning som visas, dels på huvudbiblioteket men även på filialbiblioteken, och som vi kallade Angarnsjöängen i tid och rum. Foto: Nils-Bertil Nilsson.

Arkivens Dag i Åkeshov

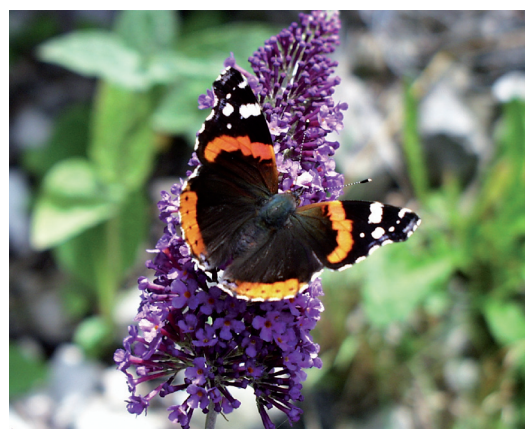
Vi njuter av Karins bilder fr. v. Florence Carleson, Karin Schilt, Märta Schilt, Ingrid Nilsson, Irving Svensson och Erland Nilsson. Foto: Lars Nilsson.

I IOGT-NTO:s distriktsarkiv i Åkeshov firades Arkivens dag 2013 den 9 november med ett tiotal besökare som under några timmar bekantade sig med allt som finns i arkivet. Årets tema, Flora och Fauna, illustrerades i ord och bild av Karin Schilt, som visade vackra blombilder med inslag av fjärilar, ett mycket uppskattat program.

Vårt arkiv är beläget i studenthemmet Tempus i Åkeshov. Två av besökarna på Arkivens dag kunde vid kaffepausen berätta för oss att de var de allra första hyresgästerna som flyttade in i studenthemmet, den 1 april 1963. Idag består

En av våra dyrgripar, templet 1532 Aftonrodnadens standar. Foto: Lars Nilsson.

Flora och Fauna. Foto: Karin Schilt.

Tempus av fyra byggnader; då var enbart det första huset uppfört. Förutom bostäder finns också konferensrum i ett av husen, som IOGT-NTO:s arkiv-kommitté använt sig av vid två tillfällen, då FSL:s grund- och fortsättningskurs i arkivering stod på programmet. IOGT-NTO:s arkiv är beläget i en rymlig lokal i källarplanet.

Från IOGT-NTO-distriktets lokalföreningar får arkivkommittén fortlöpande in material, som går igenom, ordnas och läggs i arkivkartonger. Vi har också en depå i Stadsarkivet med äldre arkivmaterial.

Ingrid Nilsson

Arkivens Dag i Mälaröarna

Årets rikstema "Flora och Faun" visade sig vara ett svårare ämne än vi räknat med. Så kom vi att tänka på att minnesbilder också är en form av arkiv, ett högst individuellt sådant och vanligen inte förtecknat och dokumenterat. Memoarer, självbiografier, reseskildringar mm, kan ses som undantag.

Författaren till dessa kommer nog sällan med rena osanningar, men vill sä-

kert framstå i en positiv dager, så därför kanske urvalet av minnena är, ska vi säga, en aning censurerat. Därtill är ju minnet en ofullkomlig inrättning som både förändras och avtar med tiden. En kommunalpolitiker intervjuades av en forskare och talade om hur ett visst beslut kommit till, men han fick inte alls samma bild då han senare läste protokollen. Vad låg bakom? Var det odokumenterade diskussioner, ett skapat samband hos politikern där

minnesluckor fylldes i för att få ett logiskt samband, eller kanske ett uttryck för "sekreterarens makt"?

Angående ortens fauna kan jag att berätta en del av mina minnesbilder, somliga rätt skarpa andra mer diffusa.

Vi du läsa hela artikeln om Lars-Erik Erikssons minnesbilder, så gå in på vår hemsida www.foreningsarkiven.a.se.

Lars-Erik Eriksson,
Mälaröarnas Folkrörelsearkiv

Att bevara vår nutid och dåtid åt framtiden är arkivens viktigaste mål

Kommande generationer skall kunna ta del av vårt nutida samhälle men även samhället som det var förr i tiden. Häromdagen kom det ett e-brev till vårt kansli från en Bodil i Malmö. Hon hade varit inne på FSLs hemsida och hittat Vallentuna Folkrörelsearkiv och deras hemsida. Där finns en flik "18 meters idrottshistoria". En bildserie som visades 1998 när Vallentuna fyllde 800 år. Bodils mormor bodde i Kårsta, en del av Vallentuna och var handbollsspelare. På en av de bilder som finns i "18 meters idrottshistoria" fann hon sin handbollsspelande mormor och hennes lag. Hon undrade om det var möjligt att få en kopia av

den bilden. Efter ett visst forskande kunde jag meddela henne att bilden som är tagen 1947 finns i Vallentuna Bildarkiv. Glad blev hon och det blev även jag för det visade sig att hennes mormor och jag har varit ledare i ungdomsorganisationen 4H och träffats många gånger. Detta är ett exempel att vi på alla sätt skall tillgängliggöra våra arkiv och de skatter som vi förvarar där.

Den 19 mars har vi årsmöte med allt vad det innebär. Utöver allt det "vanliga" som vi skall göra under 2014 så skall vi också fira att FSL fyller 20 år. Det skall vi uppmärksamma på något sätt och jubileet kommer att äga

Nils-Bertil
Nilsson

rum senare i höst. På årsmötet kommer det som vanligt att väljas en styrelse. Jag har meddelat valberedningen att jag inte står till förfogande. Efter alla dessa år som suppleant, ledamot och styrelsens ordförande vill jag dra mig tillbaka och lämna plats för nya krafter. Valberedningen jobbar för fullt. Det finns så många goda krafter inom FSL så att hitta en efterträdare till mig kan inte bli svårt.

ÅRSMÖTE

19 mars kl. 15.00 i Dieselverkstaden, Sickla

I år har vi nöjet att i samarbete med Nacka lokalhistoriska arkiv ordna FSLs årsmöte i Dieselverkstaden som är ett kulturhus i Sickla. Inom Dieselverkstaden ges tillfälle till kulturaktiviteter hos olika aktörer, förutom Nacka lokalhistoriska arkiv så ligger Stockholms läns museum här, träning, bibliotek och så klart ett café.

I Nacka lokalhistoriska arkiv finns olika typer av dokumentation av intresse för Nackas historia. Idag rymmer arkivet förenings-, gårds-

och personhandlingar, pressklipp, ritningar, filmer och ca 60 000 fotografier. Ett urval av arkivets bilder finns tillgängliga i en bilddatabas, som successivt kompletteras med fler bilder.

För de som har tid och lust kan man komma och ta en fika från 14.30 på café Voltaire, själva årsmötesaktiviteterna börjar klockan 15. En inbjudan med detaljerat program och årsmöteshandlingar kommer att skickas ut till medlemmarna i början av mars.

Ordna och Vårda föreningsarkiven ges ut av

Postadress Stockholms Stadsarkiv, Box 22063, 104 22 Stockholm **Besöksadress** Kungsklippan 6 **Tel** 08-508 283 42
Hemsida www.foreningsarkiven.a.se **E-post** info@foreningsarkiven.a.se **Ansvarig utgivare** Nils-Bertil Nilsson
Redaktion AU för FSL **Layout** Hoch Original & Design
Manusstopp 30 april 2014